

Motion till riksdagen 2019/20:3354

av Roger Haddad m.fl. (L)

Avveckla Skolinspektionens barn- och elevombud i sin nuvarande form

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i grunden reformera Skolinspektionens barn- och elevombud och ersätta dagens ordning med en mer rättssäker struktur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förtydliga anmälningsskedjan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sekretessreglerna när det gäller möjligheten att begära ut handlingar som innehåller känsliga uppgifter om individerna i elevärendena och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje elev har rätt att gå i skolan utan att bli utsatt för mobbning, våld eller någon form av kränkande behandling, vare sig det är skolpersonal eller andra elever som utsätter eleven för kränkningarna. Det är av det skälet som Liberalerna har medverkat till att stärka elevernas rättigheter i skolan och byggt upp ett rättighetssystem som innebär att föräldrar och elever har rätt att ta upp missförhållanden och misstanke om kränkande behandling med skolans rektor, huvudmannen och i sista hand Statens skolinspektion inklusive Barn- och elevombudet.

När nu systemet har varit igång under en längre tid har det visat sig att tillämpningen av skollagen hos Skolinspektionens barn- och elevombud (BEO) har lett till ett rättsosäkert läge för lärare som, trots att de agerat i enlighet med de lagar och regler som gäller för att ingripa mot bråk och stök i klassrummet, kritiserats och i förlängningen riskerat mista sin anställning hos den huvudman som ålagts att betala skadestånd.

BEO riktar kritik och skadestånd mot huvudmannen, men i besluten framgår det klart och tydligt att kritiken riktas också mot den lärare eller skolpersonal som enligt dem kränkt eleven. Detta är särskilt problematiskt eftersom BEO inte alltid tar kontakt med den lärare som varit föremål för kritiken och vars ingripande är det som utlöst att föräldrar anmält händelsen till BEO.

Liberalerna anser att detta inte är fullt ut rättssäkert. Självklart ska en lärare alltid få ge sin version av vad som inträffat i klassrummet. I stället är det rektor eller huvudmannen som svarar myndigheterna. Det är uppenbart att skollagen och regelverket som styr Skolinspektionen, men även Barn- och elevombudets verksamhet, måste ändras. Därför måste skollagen ses över i denna del.

Med dagens lagar och regler samt den policy som råder har lärarna inte tillräckligt stöd i att agera mot det allt grövre stöket och våldet i skolan. Brister i arbetsmiljön är idag ett stort problem för elever och lärare. Det är en avgörande faktor varför lärare väljer att lämna yrket eller varför det är svårt att rekrytera till läraryrket. Osäkerheten för läraren innebär också en ökad byråkrati genom den överdokumentation av rädsla för att bli anmälda som sker utöver det som dagens lagar och regler kräver samt den långa process med ytterligare dokumentation som den rättsliga processen innebär.

Anmälningarna ökar och det finns uppgifter om att föräldrarna använder anmälmöjligheten som ett hot för att få igenom sin vilja eller påverka lärarna. Arbetet mot trygghet och studiero måste prioriteras – det är en förutsättning för skolans kunskapsuppdrag. Därför bör lagen ändras.

Dagens organisatoriska modell med två olika avdelningar inom samma myndighet, Skolinspektionen, kan landa i att den ena avdelningen frikänner en lärares ingripande för att skapa studiero i skolan samtidigt som den andra avdelningen, dvs. BEO, driver en skadeståndprocess i stort sett i samma ärende. När det gäller anmälningar som har sin bakgrund i upplevda kränkningar från lärare (eller annan personal hos skolhuvudmannen) måste det logiska vara att Skolinspektionen först tar reda på om läraren i fråga agerat fel, och därefter kan frågan om skadestånd prövas om myndigheten fortfarande bedömer att det finns fog för anmälan från eleven och föräldrarna. Det får ankomma på en kommande utredning att analysera om förändringar

även behöver göras gällande formerna för att pröva anmälningar som har sin grund i att skolhuvudmannen inte upplevs ha agerat tillräckligt kraftfullt när en elev kränks av andra elever.

Lika viktigt som att förändra Skolinspektionens egen myndighetsstruktur är att regler för anmälan bör ändras så att anmälningar om upplevda kränkningar i första hand hanteras av de närmast ansvariga och företrädare för huvudmannen innan den statliga myndighetsnivån kopplas in. Likaså kan det finnas skäl att se över dagens sekretessregler i anmälningskedjan och i Skolinspektionens och Barn- och elevombudets ärenden då det idag finns möjlighet för föräldrar att begära ut handlingar som innehåller känsliga uppgifter om individerna i elevärendena.

Roger Haddad (L)

Maria Arnholm (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)